

УДК 027.022:021.2(477)«199»

DOI <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2022.80.278243>

ПОЛЯКОВА-ЛАГОДА МАРІЯ

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4273-8145>

(Полтава)

Place of work: Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

Country: Ukraine

Email:

ПРОСВІТНИЦЬКА ТА ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК У НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ (1990-ті РОКИ)

У статті здійснено ретроспективний аналіз просвітницької та виховної діяльності публічних бібліотек України в 1990-ті роки ХХ століття на тлі проблем і цінностей, розвитку та пріоритетів тогочасного суспільства. Вивчено зміни у бібліотечному законодавстві, видах і типах бібліотек, у змісті та структурі їхньої діяльності, процеси створення ряду національних бібліотек, розбудови в останнє десятиліття ХХ ст. сучасної бібліотечної системи України, започаткування активного формування електронних бібліотек та ресурсів. В рамках тогочасного реформування суспільно-політичного життя країни розкрито особливості стимулювання інтересу читачів до національної культури та соціально-політичного життя, започаткування видання підручників та навчальних посібників з бібліотечної справи, інтеграції традиційних бібліотечних технологій зі створенням нових інформаційних моделей розвитку суспільства, використання Інтернет-технологій в бібліотечній справі. Здійснено аналіз основних напрямів дослідження історії бібліотечної справи та бібліотек в контексті соціокультурного розвитку України ХХ ст., серед яких відбувалось вивчення історії публічних бібліотек різних культурних осередків, товариств, просвітницьких установ. Серед форм організації просвітницької та виховної діяльності публічних бібліотек на рубежі 2000-х років виділено: артвиставки, літературні вітальні, презентації книг, читацькі конференції. До методів просвітницької та виховної діяльності публічних бібліотек 1990-х років віднесено: бібліотечні диспути, використання бібліотечних плакатів, читання вголос, літературні вікторини, рольові та інтелектуальні ігри, суди з елементами театралізації літературних творів, обговорення книг, сімейне читання та ін. Доведено, що в розвитку просвітницької та виховної діяльності публічних бібліотек України кінця ХХ століття головними характеристиками були, з одного боку, докорінна трансформаційна перебудова бібліотечної справи на засадах відродження національних ідей просвітництва та виховання в незалежній Україні, а з іншого, стагнація бібліотечної справи в цей історичний період, викликана економічною кризою в країні, зростанням цін та інфляцією.

Ключові слова: ХХ століття, Україна, публічні бібліотеки, просвітництво, виховання.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року започаткувало кардинальні зміни в соціально-економічній сфері, зумовило докорінну перебудову бібліотечної справи. Набуття Україною незалежності сприяло переходу культурної сфери суспільного розвитку на новий рівень визнання людини активним творцем власної долі та загальнолюдських цінностей, що мало безпосередній вплив на напрями розвитку просвітницької та виховної діяльності публічних бібліотек наприкінці ХХ століття.

Вивчення цих змін дало нам змогу виокремити етап становлення та розвитку просвітницької та виховної діяльності публічних бібліотек України у ХХ столітті як якісно відмінний від інших та, водночас, суперечливий, а саме – стагнаційно-трансформаційний, який тривав з 1990 по 2000 рр. та характеризувався, з одного боку, відродженням національних ідей просвітництва та виховання в незалежній Україні, а з іншого, стагнацією бібліотечної справи в цей історичний період.

Аналіз основних досліджень і публікацій. У вивченні історико-педагогічних особливостей просвітницької та виховної діяльності публічних бібліотек України в 1990-ті роки ХХ століття нами проаналізовані: наукові дослідження з інтеграції традиційних

бібліотечних технологій зі створенням нових інформаційних моделей розвитку суспільства (В. Марков, І. Мейжис, Я. Хіміч, В. Ярошук, А. Чекмарьова, Л. Костенко, Т. Павлуша, О. Волохіна, Л. Костенко); навчальні посібники з бібліотечної справи, авторами яких були В. Ільганаєва, В. Онуфрієва, М. Слободяник, В. Попроцька, В. Ільганаєва, Г. Ковальчук, Т. Самійленко та ін.; тогочасні науково-практичні конференції та періодичні фахові видання «Бібліотечний вісник», «Бібліотечна планета», «Вісник Книжкової палати України», «Вісник ХДАК» та ін.

Аналіз літературних джерел з досліджуваної проблеми засвідчив недостатню вивченість особливостей просвітницької та виховної діяльності публічних бібліотек незалежної України наприкінці ХХ століття.

Мета статті – здійснити комплексний ретроспективний аналіз просвітницької та виховної діяльності публічних бібліотек України в 1990-ті роки ХХ століття на тлі проблем і цінностей, розвитку та пріоритетів тогочасного суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розпочате у 1991 році національно-державне будівництво створило передумови для трансформації функцій бібліотек відповідно до потреб оновлюваного суспільства в національній освіті, науці та культурі. Поступове звільнення від заборон на інформацію висунуло перед публічними бібліотеками завдання покращення методів і форм організації в обслуговування читачів. Тогочасні тенденції прискорення інформатизації суспільства сприяло трансформації бібліотек із сховищ книг в інформаційно-бібліотечні центри.

На початку 1990-х років фундаментальних змін зазнало законодавче забезпечення бібліотечної галузі, де бібліотеки почали розглядатися як чинники соціально-культурного середовища (Законодавство – бібліотекам України: довідкове видання, 2000). Визнання бібліотек та їхніх фондів об'єктами національно-культурної спадщини гарантувало з боку держави вільний доступ до них усім верствам населення України. У цей час відбулися докорінні зміни у бібліотечному законодавстві, видах і типах бібліотек, у змісті та структурі їхньої діяльності.

Прийняття у 1995 році вперше в історії нашої держави Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» створило передумови для оновлення розвитку бібліотек, визначивши їхній статус, організаційно-правові засади їхньої діяльності з реалізації прав громадян на вільний доступ до знань, інформації, залучення до цінностей світової та національної культури. Було заборонено вилучати з бібліотечних фондів документи за політико-ідеологічними ознаками. Законом було задекларовано об'єднання та забезпечення доступності розподілених бібліотечних ресурсів, забезпечення розвитку бібліотечного обслуговування соціально незахищених верств населення, підпорядкування бібліотечної політики задоволенню інформаційних потреб усіх категорій населення, збереження національної культурної спадщини.

Розвитку тогочасних масових бібліотек сприяло прийняття Кабінету Міністрів України Постанови про «Мінімальні соціальні нормативи забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні» (1997). Водночас, трансформаційні процеси національного відродження бібліотечної справи в Україні супроводжувалися негативними стагнаційними явищами: економічною кризою в країні, зростанням цін, інфляцією. Однак саме у цей суперечливий час розпочався процес вільного розвитку бібліотечної справи в Україні.

В рамках нових державотворчих процесів відбувалися процеси створення ряду національних бібліотек. Так, Державній бібліотеці Міністерства культури України в 1993 році було надано статус Національної парламентської бібліотеки України, а Центральній науковій бібліотеці ім. В. І. Вернадського НАН України в 1996 році було повернено назву «Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського». З 1993 року у складі НБУВ починає функціонувати культурно-просвітницький центр.

Закладена в останнє десятиліття ХХ ст. сучасна бібліотечна система України об'єднує всі типи бібліотек, серед яких, за критерієм їхнього призначення, функціонують і публічні бібліотеки (Бібліотечна педагогіка). Загалом же наприкінці ХХ століття в Україні мережа державних бібліотек нараховувала 40 тис. бібліотек різного відомчого підпорядкування. Продовжувала розвиватися мережа приватних бібліотек, які на цьому етапі функціонували, здебільшого, як домашні бібліотеки їхніх власників.

У 1990-х роках розпочато активне формування електронних бібліотек та ресурсів, результатом чого стало відкриття на базі НБУВ Національної електронної бібліотеки України

(2000). Цей вид діяльності був пов'язаний із впровадженням нових бібліотечних технологій, якими започатковувалася нова ера інформаційного суспільства знань, в яке потребувало перегляду в ньому ролі бібліотек, та обумовив розвиток культурологічної та інформаційної функцій у їхній діяльності.

Інформаційне забезпечення читачів починають забезпечувати створювані при бібліотеках підрозділи бібліотечно-інформаційних ресурсів та бази даних, яким розробляються та впроваджуються бібліотечні інформаційні технології

Реформування суспільно-політичного життя країни стимулювало зростання інтересу до національної культури, історії, відкриття спецхранів та публікації раніше заборонених публікацій репресованих діячів української культури та науки з національної культури та соціально-політичного життя. Тогочасне державне управління бібліотечною справою сприяло науковим дослідженням та інформаційно-методичному забезпеченню публічних бібліотек. Методичне керівництво бібліотеками незалежної України покладено на Міністерство культури і мистецтв.

Об'єднанню національної бібліотечної спільноти сприяло проведення у 1992 році I Всеукраїнського конгресу бібліотечарів, яким до управління бібліотечною справою були залучені наглядові та читацькі ради, товариства друзів бібліотек (З'їзди, конгреси бібліотечні та бібліографічні, 2021).

На початку 1990-х років почали видаватися створені в Україні підручники та навчальні посібники з бібліотечної справи, авторами яких були В. Ільганаєва, В. Онуфрієва, М. Слободяник, В. Попроцька, В. Ільганаєва, Г. Ковальчук, Т. Самійленко та ін., І. Мейжис. Започатковуються вітчизняні періодичні фахові видання «Бібліотечний вісник», «Бібліотечна планета», «Вісник Книжкової палати України», «Вісник ХДАК» та ін.

У створюваному, з набуттям Україною незалежності, інформаційному суспільстві, суттєвого розвитку набули, обумовлені процесами деідеологізації та розвитком інформаційних технологій, наукове вивчення діяльності публічних бібліотек. Були започатковані наукові теми з активізації використання бібліотеками знань, накопичених людством, їхнього впливу на формування духовної культури читачів.

У 1990-х роках започатковується інтеграція традиційних бібліотечних технологій зі створенням нових інформаційних моделей розвитку суспільства, використання Інтернет-технологій в бібліотечній справі. Ці питання розглядалися у працях: В. Маркова зі специфіки обслуговування національних меншин; І. Мейжис, Я. Хіміч з вивчення соціально-психологічних засад бібліотечного обслуговування та створення бібліотечної психологічної служби в нових умовах розвитку українського суспільства; В. Ярощук з розвитку системи обслуговування читачів; О. Виноградової з розвитку змісту науково-методичної роботи публічних бібліотек; А. Чекмарьова, Л. Костенка, Т. Павлуші з національної системи електронних бібліотек; О. Волохіна з реалізації Інтернет-технологій в практиці регіональних бібліотек; Л. Костенка з формування електронних інформаційних ресурсів та організації доступу до них. Ці дослідження тогочасних важливих проблем бібліотечної галузі сприяли вирішенню питань теорії і практики інформатизації бібліотек, закладали основи формування електронних інформаційних ресурсів у галузі просвітницької та виховної діяльності, інформаційного обслуговування читачів вітчизняних публічних бібліотек.

Актуальні питання розвитку бібліотечної науки та діяльності публічних бібліотек розглядалися на ряді наукових конференціях, наприклад, на міжрегіональній «Пріоритетні напрями розвитку бібліотечної справи в Україні» (Рівне, 1993), на всеукраїнській – «Бібліотека у демократичному суспільстві» (Київ, 1995) та ін.

У 1990-х роках розвитку набули дослідження історії бібліотечної справи та бібліотек в контексті соціокультурного розвитку України ХХ ст., серед яких відбувалось вивчення історії публічних бібліотек різних культурних осередків, товариств, просвітницьких установ. В працях тогочасних науковців висвітлювались: напрямки та результати діяльності Комітету із заснування Національної бібліотеки Української держави (М. Слободяник); діяльність науково-дослідної комісії бібліотекознавства та бібліографії ВБУ в 1925–1933 (В. Матусевич); історія формування та тенденції розвитку системи обслуговування читачів Національної бібліотеки України (Н. Каліберда); діяльність персоналій в історії бібліотек України (Л. Гнатенко, М. Кучинський); внесок діячів львівського товариства «Просвіта» в розвиток теорії та практики бібліотечної справи в Україні (С. Зворський); роль масових бібліотеки України в культурному

розвитку суспільства 80-х років ХХ ст. (Т. Добко); історія бібліотек України під час Другої світової війни (Л. Дубровіна, Н. Малолетова); внесок В. Короленка у розвиток бібліотечної справи та бібліотекознавчої думки (Г. Єрофєєва).

Історичним дослідженням бібліотечної справи присвячуються тогочасні науково-практичні конференції та збірники наукових праць «Бібліотека і час» (1996), «Історія бібліотечної справи в Україні (1995) та ін.

Серед форм організації просвітницької та виховної діяльності публічних бібліотек на рубежі 2000-х років можна виділити:

- артвиставки як тимчасове демонстрування персональних або групових творчих робіт професійних та аматорських митців з метою формування у відвідувачів бібліотек ідейних переконань, їхнього естетичного виховання;

- бібліотечні виставки з інформування користувачів про певні видання, події шляхом наочного публічного демонстрування спеціально відібраних та систематизованих експонатів;

- літературна вітальня як форма творчої зустрічі з презентації книг, проведення літературно-музичних вечорів, де кожен учасник може висловити власну думку, сприяючи інтелектуально-моральному та естетичному вихованню користувачів публічних бібліотек;

- презентація книги як перше знайомство з щойно надрукованими виданнями, проводяться також із нагоди певних ювілейних дат та з метою вшанування пам'яті авторів тощо;

- читацька конференція як масова форма з публічного обговорення літературних творів за певною тематикою, сприяє виявленню читацьких думок засобами виставкової діяльності бібліотек, проведення лекцій, зустрічей з авторами літературних творів, обміну думками з їхнього оцінювання (Бура, 1991; Курас, 2002).

Серед методів просвітницької та виховної діяльності публічних бібліотек 1990-х років можна виділити:

- бібліотечні диспути як діалоговий метод з обговорення різних точок зору його учасників із ствердженням їхніх позицій із використанням книжних аргументів для уточнення та заглиблення в тему диспуту;

- використання бібліотечних плакатів у вигляді текстово-наочного видання певного формату для привернення уваги користувачів до діяльності бібліотек, які містять зображення у поєднанні з незначним за обсягом пояснювальним текстом, рекламного або популяризаційного чи інструктивно-методичного характеру;

- читання в голос (коментоване, повільне) як метод бібліотечної педагогіки з популяризації книги шляхом публічного зачитування літературних творів, в ході безпосереднього спілкування з авторами книжок;

- літературна вікторина як конкурс з отримання від читачів якнайбільшої кількості відповідей на письмові чи усні питання з літературних джерел, демонструючи обізнаність із ними та логічне мислення учасників;

- літературні рольові та інтелектуальні ігри як методи спілкування працівників бібліотек із читачами з використанням ігрових засобів стимулювання читацької активності та розвитку естетичних смаків користувачів;

- літературний суд з елементами театралізації літературних творів із обговорення дій літературних персонажів, їхньої мотивації, переконливості характеру та поведінки, зосереджуючи увагу на аргументації «захисту» та «обвинувачення»;

- спільне з бібліотекарами обговорення книг у вигляді вільного обміну читачів думками та враженнями від прочитаного з детальним аналізом та оцінюванням літературних творів;

- підтримка публічними бібліотеками сімейного читання, як методу домашньої просвітницької діяльності, шляхом укладання списків книг, методичних рекомендацій з їхнього використання в домашніх умовах, надання колективних та індивідуальних консультацій родинам (Ашаренкова, 1997; Соколянська, 2003).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Отже, останнє десятиріччя ХХ століття припадає на період набуття Україною незалежності, процесу деідеологізації та інтенсивного розвитку інформаційних технологій. Відповідним відображенням цих процесів став розвиток просвітницької та виховної діяльності публічних бібліотек України, головними характеристиками якого стали, з одного боку, докорінна трансформаційна перебудова бібліотечної справи на засадах відродження національних ідей

просвітництва та виховання в незалежній Україні, а з іншого, стагнацією бібліотечної справи в цей історичний період, викликану економічною кризою в країні, зростанням цін та інфляцією.

Як бачимо, наприкінці ХХ ст. було започатковано новий етап розвитку просвітництва та виховання публічними бібліотеками України, що виявлялося в упровадженні нових технологій бібліотечного обслуговування, вивченні історії національної бібліотечної справи, включенні всієї духовної спадщини українського народу та світової культури в просвітницьку та виховну діяльність тогочасних публічних бібліотек.

Розкриті позитивні та негативні тенденції становлення та розвитку просвітницької та виховної діяльності публічних бібліотек наприкінці ХХ століття також мали вплив на розбудову бібліотечної справи в Україні на початку ХХІ ст., викликавши суттєві зміни в її методології, завданнях, структурі, змісті тощо. Перспективним напрямом подальших досліджень вважаємо узагальнення ідей та інтерпретація досвіду просвітницької та виховної діяльності публічних бібліотек України наприкінці ХХ ст. у контексті їхнього сучасного інноваційного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Ашаренкова Н. Г. Функції масової роботи бібліотеки в сучасній соціокультурній ситуації в суспільстві. *Культура України: стан, проблеми, тенденції розвитку*: зб. наук. ст. / редкол.: В. Г. Чернець, В. А. Бітаєв, А. П. Обертинська та ін. Київ, 1997. С. 132–138.
- Бібліотечна педагогіка. *Українська бібліотечна енциклопедія*. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29326/1/O_Matviichuk_OSP.pdf (дата звернення: 5.17.2021).
- Бура Н. П. Форми масової роботи з читачами у бібліотеках (1920–1930-і рр.). *Бібліотекознавство і бібліографія*. 1991. Вип. 30. С. 127–131.
- Законодавство – бібліотекам України: довідкове видання. Київ, 2000. Вип. 1: Загальні засади діяльності бібліотек, прийняті 14 лютого 1992 р., № 2117 – XII із доповненнями та змінами 1992–1996 рр.
- З'їзди, конгреси бібліотечні та бібліографічні. *Українська бібліотечна енциклопедія*. URL: <https://ube.nlu.org.ua/article/> (дата звернення: 10.06.2021).
- Курас І. Ф. Сучасні соціокультурні процеси і зростання інтелектуальної місії бібліотек. *Бібліотечний вісник*. 2002. № 6. С. 46–49.
- Національна електронна бібліотека України: проектні рішення, інформаційні ресурси, вхідні формати. Київ, 2000. 17 с.
- Про бібліотеки і бібліотечну справу: Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1995. № 7. ст. 45. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.11.2019).
- Про мінімальні соціальні нормативи забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 травня 1997 р. № 510. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/510-97-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.06.2019).
- Соколянська С. О. Потенціал ігрової діяльності у становленні особистості юного читача. *Вісник Книжкової палати*. 2003. № 4. С. 21–24.

REFERENCES

- Asharenkova, N. H. (1997). Funktsiyi masovoyi roboty biblioteky v suchasniy sotsiokulturniy sytuatsiyi v suspilstvi [Functions of mass work of the library in the modern socio-cultural situation in society]. In V. H. Chernets, V. A. Bitayev, A. P. Obertynska (Eds.), *Kultura Ukrayiny: stan, problemy, tendentsiyi rozvytku* [Culture of Ukraine: state, problems, development trends]: zb. nauk. st. (pp. 132-138). Kyiv [in Ukrainian].
- Bibliotekna pedahohika [Library pedagogy]. *Ukrayinska bibliotekna entsyklopediya* [Ukrainian library encyclopedia]. Retrieved from https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29326/1/O_Matviichuk_OSP.pdf [in Ukrainian].
- Bura, N. P. (1991). Formy masovoyi roboty z chytachamy u bibliotekakh (1920–1930-i rr.) [Forms of mass work with readers in libraries (1920s–1930s)]. *Bibliotekoznavstvo i bibliohrafiya* [Library science and bibliography], 30, 127-131 [in Ukrainian].
- Kuras, I. F. (2002). Suchasni sotsiokulturni protsesy i zrostannya intelektualnoyi misiyi bibliotek [Modern sociocultural processes and the growth of the intellectual mission of libraries]. *Biblioteknyi visnyk* [Library Bulletin], 6, 46-49 [in Ukrainian].
- Natsionalna elektronna biblioteka Ukrayiny: proektni rishennya, informatsiyi resursy, vkhidni format [National electronic library of Ukraine: project solutions, information resources, input formats]. (2000). Kyiv [in Ukrainian].

- Pro biblioteky i biblioteknu spravu [About libraries and librarianship]: Zakon Ukrayiny (1995). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny (VVR) [Information of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR).]*, 7, 45. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
- Pro minimalni sotsialni normatyvy zabezpechennya naseleण्या publichnymy bibliotekamy v Ukrayini [About the minimum social standards for providing the population with public libraries in Ukraine]:* Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 30 travnya 1997 r. № 510. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/510-97-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
- Sokolyanska, S. O. (2003). Potentsial ihrovoyi diyalnosti u stanovleni osobystosti yunoho chytacha [The potential of game activity in the formation of a young reader's personality]. *Visnyk Knyzhkovoyi palaty [Bulletin of the Book Chamber]*, 4, 21-24 [in Ukrainian].
- Zakonodavstvo – bibliotekam Ukrayiny [Legislation - for libraries of Ukraine]:* dovidkove vydannya (2000). Kyiv. Vyp. 1: Zahalni zasady diyalnosti bibliotek, pryynyati 14 lyutoho 1992 r., № 2117 – KHII iz dopovnennyamy ta zminamy 1992–1996 rr. [in Ukrainian].
- Zyizdy, kongresy bibliotekni ta bibliohrafichni [Congresses, library and bibliographic congresses]. *Ukrayinska bibliotekna entsyklopediya [Ukrainian library encyclopedia]*. Retrieved from <https://ube.nlu.org.ua/article/> [in Ukrainian].

POLYAKOVA-LAGODA M. V.

EDUCATIONAL AND EDUCATIONAL ACTIVITIES OF PUBLIC LIBRARIES IN INDEPENDENT UKRAINE (1990-yy.)

At the end of the article, a retrospective analysis of the educational and educational activities of public libraries of Ukraine in the 1990s of the 20th century was carried out against the background of problems and values, development and priorities of the society at that time. Changes in library legislation, types and types of libraries, content and structure of their activities, processes of creation of a number of national libraries, development in the last decade of the 20th century were studied. modern library system of Ukraine, initiation of active formation of electronic libraries and resources. As part of the contemporary reform of the country's socio-political life, the peculiarities of stimulating readers' interest in national culture and socio-political life, the initiation of publication of textbooks and study guides on librarianship, the integration of traditional library technologies with the creation of new information models of social development, the use of Internet technologies in librarianship. An analysis of the main directions of research into the history of librarianship and libraries in the context of the socio-cultural development of Ukraine in the 20th century was carried out, including the study of the history of public libraries of various cultural centers, societies, and educational institutions. Among the forms of organization of educational and educational activities of public libraries at the turn of the 2000y., the following are highlighted: art exhibitions, literary salons, book presentations, readers' conferences. The methods of educational and educational activities of public libraries in the 1990s include: library debates, use of library posters, reading aloud, literary quizzes, role-playing and intellectual games, trials with elements of theatricalization of literary works, book discussions, family reading, etc. It is proved that in the development of educational and educational activities of public libraries of Ukraine at the end of the 20th century, the main characteristics were, on the one hand, a fundamental transformational restructuring of library work based on the revival of national ideas of enlightenment and education in independent Ukraine, and, on the other hand, stagnation of library work in this historical a period caused by the economic crisis in the country, rising prices and inflation.

Keywords: 20th century, Ukraine, public libraries, enlightenment, education.